

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

מי יתן מציון – תרצ"א

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וארבע לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הלוי וזוגתו מרת פעשע לאה שיחיו קליין

הרה"ת ר' שמעון וזוגתו מרת אסתר שיחיו גאלדמאן

הרה"ת ר' משה הלוי וזוגתו מרת מנוחה קריינדל

בניהם ובנותיהם

הרה"ת שלמה הלוי וזוגתו מרת חנה, ובתם רחל

מרת זיסי ובעלה הרה"ת אהרן משה גראסבוים,

ובנותיהם חי' מושקא וחנה מרים

מרת חנה ובעלה הרה"ת שניאור זלמן שפירא,

ובניהם מנחם מענדל וחיים צבי הירש

הרה"ת יוחנן הלוי וזוגתו מרת אסתר יהודית, ובתם מושקא

חי', שמואל זנוויל הלוי, מושקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קליין

נגלות בכאו"א מישראל נקודת היהדות, שהוא הגילוי דשם הוי' שבנפש, הנה
אז יהי ישועת ישראל בגאולה שלמה בב"א.

קיצור. יבאר דלאברי ולפומא, ז"א ומל', לא גליתי, ללבי בינה התגלות עתיק
בבינה גליתי, מ"י יתן, פנימי' הלב, רעו"ד תופס העצמות שהוא גילוי
דלע"ל.

MAAMAR

Mi Yiten Me'Tziyon 5691

Copyright © 2004

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 778-4148

www/kehotonline.com

All rights reserved.

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

Printed in the United States of America

וזהו שאמר רבינו נ"ע שדבר הנעלם מעין כל ניתן בלב כאו"א מישראל. דהנה כתיב⁷⁶ ולעבדו בכל לבבכם, דהעבודה היא בלב, ועם הלב, אין הארצען און מיט דער האַרץ⁷⁷, וכתיב לבבכם שהם ב' לבבות⁷⁸, היינו ב' בחינות ומדריגות שבלב, והוא חיצוני' הלב ופנימי' הלב⁷⁹, חיצוני' הלב הוא בינה ליבא ובה הלב מבין⁷⁴, שהיא האהבה ע"פ טעם ודעת הבאה מההשגה בהתבוננות, וכאשר מתבונן דואתה מחי' את כולם⁸⁰, והיינו שבכל דבר יש חיות אלקי, והעיקר הוא החיות, ממילא מתעורר באהבה וקירוב אל האלקות שבעולמו, דזהו דכתי'⁸¹ לאהבה את ה"א כי הוא חיך, דכמו שהאדם אוהב חיי נפשו לפי שיוודע שהעיקר הוא חיות הנפש, הנה כן כשנחלט אצלו האמת שהאלקות ב"ה הוא חיי החיים יאהב את העיקר ולא יחפוץ בחיצוניו' העולמות. והנה גם האהבה הבאה מההתבוננות דאני הוי' לא שנית⁸², והיינו דכללות ההתהוות הוא מבחי' הארה לבר, דבהתבוננות זו ה"ה בא לידי תשוקה להאוא"ס שלמעלה מהעולמות, הנה אהבה זו היא ג"כ בכלל חיצוני' הלב כיון שהאהבה היא ע"פ השגה והבנה, ולפי שכלו יהולל איש⁸³, אבל פנימי' הלב הוא רעו"ד, והוא הרצון פשוט שלמעלה מטו"ד, והיא נקודת הלב שהיא נקודת היהדות וישנו בכאו"א מישראל, והיא ההתקשרות עצמי שבכאו"א מישראל לאוא"ס שע"י תופס כבי' בהעצמות, וכמא'⁷⁴ לית מחשבה תפיסא כך כלל, אבל נתפס איהו ברעו"ד⁸⁴, וכידוע דרעו"ד הוא מהאוא"ס שלמעלה מאצי', וכידוע דעשר כחות הנפש הם מע"ס דאצי', אבל רעו"ד הוא מהאוא"ס ב"ה שלמעלה מאצי', ולכן רעו"ד תופס בהעצמות שהוא הגילוי דלע"ל.

וזהו מי יתן, דמ"י הוא בחי' בינה, ומספרו נו"ן שהוא פנימי' בינה פנימי' הלב, והוא רעו"ד דעי"ז הוא ישועת ישראל, וישועה זו באה מציון שהוא בחי' יחידה ומקף דחי', דבזה הרי כל ישראל שוין לטובה, והגילוי הוא ע"י בחי' מ"י. וזהו הקב"ה וישראל שניהם מצפים ומחכים לגאולה, ומי מעכב, היום, דיום הוא גילוי⁸⁵, והיינו שיתגלה פנימית נקודת הלב, והיינו דבהגלות

(76) עקב יא, יג.

(77) ראה גם ספר המאמרים תרפ"ח ע' קד. ד"ה ויצא יעקב שנה זו (תרצ"א). אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' תקד. ח"ז ע' פד. ח"ח ס"ע קסו ואילך. ח"י ע' קלא. חט"ו ע' קצו.

(78) ראה גם לקו"ת נשא כו, ב"ג.

(79) ראה גם לקו"ת תצא לה, ג.

(80) נחמי' ט, ו.

(81) נצבים ל, כ.

(82) מלאכי ג, ו.

(83) משלי יב, ח.

(84) ראה זהר ח"ג (אדרא זוטא) רפט, ב. וראה המשך תרס"ו ס"ע נו ואילך. ספר המאמרים

תרפ"ט ע' 105 ואילך. וש"נ.

(85) ראה תו"א יתרו סז, ג. ספר המאמרים תרפ"ח ע' קנג. ובכ"מ.

ב"ה.

פתח דבר

לקראת ש"פ אחרי-קדושים, הננו מוציאים לאור — בפעם הראשונה — את המאמר ד"ה מי יתן מציון גו' אשר לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע מש"פ אחרי-קדושים, ה'תרצ"א, ריגא.

*

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראה מקומות וצינונים — נערכו ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרשד"ב) שי' ראסקין.

מערכת „אוצר החסידים“

רא"ו אייר, ה'תשס"ד

ברוקלין, נ"י.

ולזאת הנה גופו של מרע"ה שלא הי' בו שום תערוכת פסולת הנה לכן הי' כלי לאלקות גם מצד עצם גשם גופו, כי הגשמי כאשר הוא עפ"י התורה אינו מסתיר על אלקות, וע"י העבודה הנה הגשמי נעשה כלי לקבלה ולהמשיך כל הגילויים הנעלים ביותר.

קיצור. יקשה דגם גוף מרע"ה הוא גשמי ואיך הוא כלי לאלקות, ויבאר אשר מציאות הגשמי מצ"ע אינו מסתיר (וראי' ממצאות הרוחני) כ"א מצד תערוכות רע שבתוכו שנעשה ע"י חטא עה"ד.

וזהו נשמה שנתת בי טהורה היא, דכל הנשמות הנה שרשן הוא באצי', והגם כי אתה בראת יצרת נפחת בי, היינו שהנשמה באה בעולם הבריאה ויורדת לעולמות יצירה ועשי' שהן עלמא דאתגליא, הנה ע"י ירידה זו נעשה עלי' ביותר, דהנה"א אי' במד"רי" ע"פ גם את העולם נתן בלבם וגו' (קהלת ג' י"א) העולם, הועלם מהם שם המפורש, דכל ישראל שמעו שם המפורש במקדש ביוכ"פ ונשכח מהם שלא ישתמשו בו, והועלם זה הוא בלבם. ורבינו נ"ע פי' גם את העולם נתן בלבם וגו' שדבר הנעלם מעין כל והוא קץ הגאולה ניתן בלב כאו"א מישראל, והענין הוא"ה דהנה כתי' בקש קהלת למצוא דברי חפץ, וכתוב ישר דברי אמת (שם י"ב י') ואי' במד"ר (במקומו) בקש קהלת לעמוד על הקץ מתי שנא' (שה"ש ב"ב) אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, א"ל הקב"ה כבר הכתבתיהו על ספר הישר (ישעי' ס"ג) כי יום נקם בלבי וגו' לבא לפומא לא גלי פומא למאן גלי, וכמאמר רבי יוחנן הנ"ל דללבי גליתי ולאבריי לא גליתי. דהנה אברי ופומא הם ז"א ומל', דפרצוף ז"א הוא בעל ט' ספירות, ופרצוף ז"א הוא תיקון, וההתכללות דתיקון דכל ספי' כלולה מט' ספירות, וט' פעמים ט' עולה פ"א, ובכל ספירה וספירה יש ראש תוך וסוף הם ג' פעמים פ"א ועולה מספר רמ"ג והאברים מתגדלי' מזמן לזמן, והגדלתם הוא ע"י הה' חסדים המגדילים ועולה מספר רמ"ח⁷³, ופומא הוא בחי' מל' וכמאמר⁷⁴ מלכות פה, דכל הגילויים הוא ע"י ספירת המל', וזהו לאבריי ולפומא שהם בחי' ז"א ומל' לא גליתי, לפי שבבחי' ז"א ומל' אינו מאיר גילוי זה, אבל ללבי גליתי, דלבי הוא בחי' בינה וללבי גליתי, דהתגלות עתיק בבנינה⁷⁵, והעיקר בשער הנו"ן דבינה דשם מאיר פנימי' עתיק, ופנימי' עתיק הוא הגילוי דלעתיד,

(70) בהבא לקמן — ראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים עה"פ מי יתן מציון ישועות ישראל (ע' לו ואילך).
 (71) קהלת רבה במקומו.
 (72) פסוק ז.
 (73) ראה גם תו"א ויחי מז, ד. יתרו סח, ג. לקו"ת בשלח ב, ד. במדבר יז, ב.
 (74) תקו"ז בהקדמה (יז, א).
 (75) ראה זח"ג קעח, ב. תו"א לך לך יא, סע"ב. לקו"ת דרושים לר"ה נז, א. סה"מ תרח"ץ ע' ע. וש"נ.

בס"ד ש"פ אחו"ק רצ"א ריגא.

מ"י יתן מציון ישועת ישראל בשוב הוי' שבות עמו, (תהלי' י"ד) דפי' הכתוב הוא, דישועת ישראל בא מציון ע"י בחי' ומדרי' מי, דזהו מי יתן דבחי' מי הוא הנותן היינו גורם שיהי' ישועת ישראל, וצ"ל מהו מדריגת ציון ומי' שבהם ועל ידם הוא ישועת ישראל, והנה פסוק זה נכפל בתהלים פעמיים, נאמר כאן, ונאמר (בקאפיט"ו נ"ג) מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב אלקים שבות עמו, ואיתא במד"ת⁷⁶ משל לבן מלך שאירס לבת מלך וקבעו פרוסטגמיא (זמן קבוע) ליום פלוני, בנו של מלך מצפה לשמחתו, בתה של מלך מצפה לשמחתה, ומי מעכב, הוי אומר פרוסטגמיא מעכב, כך הקב"ה מצפה לישועתן של ישראל, וישראל מחכי' לישועתו של הקב"ה, ומי מעכב פרוסטגמיא שנא' כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה (ישעי' ס"ג). וצ"ל כיון שהקב"ה וישראל שניהם רוצין בגאולה מהו"ע היום שמעכב. והנה בגמרא (סנהדרין דצ"ט ע"א) אי' מאי יום נקם בלבי א"ר יוחנן ללבי גליתי לאברי לא גליתי, וצ"ל מהו"ע דללבי גליתי ולאבריי לא גליתי. והנה כל ההמשכות והגילויים למטה הוא ע"י עבודת הנשמות, דע"י ירדת הנשמה למטה ומתלבשת בגוף ועוסקת בתורה ועבודה הנה עי"ז ממשיכים גילויי אורות העליונים, דהנה"ה אנו אומרים⁷⁷ נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת אתה יצרת ואתה נפחת בי, וחשיב כאן ד' מדרי' טהורה בראתה יצרתה נפחתה, דטהורה קאי על הנשמה כמו שהיא באצי', דהד' מדרי' טהורה בראתה יצרתה נפחתה הן נגד ד' אותיות דשם הוי"ו⁷⁸ וד' עולמות

(1) מאמר זה נדפס בספר המאמרים תש"ו ע' 114 ואילך (בכותרת "בס"ד, י"ב תמוז, תש"ו), משם נעתקו הקיצורים. בהוצאה זו ניתוספו מ"מ והערות ע"י המו"ל.
 המאמר מיוסד על ד"ה מי יתן מציון וד"ה וידעת תרס"ג (ספר המאמרים תרס"ג ח"א ע' קצג ואילך. ח"ב ע' ש ואילך — הנחה מכ"ק אדמו"ר מהור"י צ).
 (2) פסוק ז.

(3) כ"ה בכי"ק ובהעתקה. בספר המאמרים תש"ו שם: מדרי' ציון ומדרי' מי.
 (4) "קאפיטל" — כן הוא לשון הצ"צ בכ"מ (לדוגמא: אוה"ת נ"ך כרך ב' ס"ע א"א) — ספר המאמרים מלוקט ח"א ע' רי (בהוצאה החדשה — ע' רס). וראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' שמא. תורת חיים בא קז, ג (בהוצאת קה"ת תשס"ג). וש"נ.
 (5) פסוק ז.

(6) = במדרש תהלים (עה"פ יד, ז).
 (7) פסוק ד.
 (8) בהבא לקמן עד סוף הפרק — ראה תו"א משפטים עז, א ואילך. ועם הגהות — אוה"ת משפטים ע' אירסט ואילך. ע' אירפא ואילך. ח"ז ע' ב'תשלו ואילך. וראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקז ואילך. ספר המאמרים תרע"ח ע' נג ואילך. תרפ"א ע' קלט ואילך.
 (9) ברכת אלקי נשמה.
 (10) ראה לקו"ת האזינו עא, ג. המשך מים רבים תרל"ו פקע"ה קעו.

אבי"ע⁶¹, דטהורה היא מדרי' הנשמה כמו שהיא באצי', דהנשמה כמו שהיא באצי' נקראת טהורה, ופי' טהורה הוא מל' טהר יומא⁶², וכמו שת"א⁶³ על צהריים טיהרא, לפי שבעת הצהרים הוא תוקף הבהירות שאור השמש מבהיק ביותר ונמצא דפי' טהורה הוא מל' בהירות, ויש עוד פי' בטהורה כמ"ש⁶⁴ כעצם השמים לטהר לשון ברור וצלול, רש"י, ובתרגום פירש לטהר לברירו, והם ב' פירושים בטהורה הא' ל' בהירות אמנם אור הוא הארה לכד ואינו עצם הדבר, והב' טהורה ל' צלול וברור שהוא עצם הדבר בלא שום כיסוי, וכדאי' במשנה (יומא פ"ה מ"ו) הזה על טהרו של מזבח, ואמרז"ל שם דנ"ט ע"א מאי טהרו אמר רבא⁶⁵ בר רב שילא פלגי' דמזבח, באמצע גובה כותלו, רש"י, כדאמרי אינשי טהר טיהרא והוי פלגא, שהוא בחצי היום, רש"י, והוא דפי' טהורה ל' בהירות, וכשם שבענין האור הרי צהרים שהוא באמצע היום הוא תוקף זריחת השמש ומבהיק ביותר כן פלגי' דמזבח שהוא באמצע גובה כותלו, מיתבי כשהוא מזה אינו מזה לא על גבי האפר ולא על גבי הגחלים אלא חותה גחלים אילך ואילך ומזה, אלא אמר רבה בר רב שילא על גלויי' דמזבח, וזהו טהרו של המזבח שהוא העצם שלו שאינו מכוסה לא באפר ולא בגחלי'. וכן הוא בענין טהורה דנשמה דיש בזה ב' פירושי' הא' הוא תוקף האור והגילוי והב' שהוא עצם הדבר שאין עליו שום כיסוי כלל, וקאי על הנשמה כמו שהיא באצי' שמאיר בה תוקף האור האלקי, והיא בתכלית היחוד והדביקות במקורה ושרשה באלקות, ואין שום דבר המסתיר כלל, דזהו פי' וכיאר המשנה⁶⁶ דע מאין באתי, דשרש הנשמה היא מבחי' אין המוחלט, ובהיותה למעלה באצי' היא בבחי' אין, ובראת קאי על הנשמה כמו שבאה בעולם הבריאה, דשם הנה הנשמה היא בבחי' מציאות דבר מה, ויצרת קאי על הנשמה כמו שיורדת בעולם היצי' דשם היא בבחי' מציאות ממש, ונפחת קאי על הנשמה היורדת למטה בעולם העשי' ומתלבשת בגוף ונה"ב, שהגוף והנה"ב אינם בערך כלל לגבי הנשמה כמו שהיא למעלה, ורק לאחר שהנשמה יורדת ביצי' ועשי' יכולה היא לבוא בהתלבשות בגוף ונה"ב.

קיצור. ישאל מהו מדרי' ציון ומי, ופי' הענין שהיום מעכב הגאולה, יבאר המדרי' טהורה בראתה יצרתה נפחתה שהם כנגד אבי"ע, ויביא ב' פי' בטהורה, אור ועצם.

- 11) ראה סידור הארז"ל במקומו. פרי עץ חיים שער הברכות רפ"ז. לקו"ת פ' ראה כז, א.
- 12) ראה ברכות ב, א.
- 13) ראה תיב"ע וישב מג, טז. רש"י וישב שם — ד"ה בצהרים. רש"י יומא נט, א — ד"ה טהר טיהרא.
- 14) משפטים כד, י.
- 15) כ"ה בכי"ק, בהעתיקה ובספר המאמרים תש"ו שם. ביומא שם: רבה (וכ"ה לקמן בהמאמר). בזבחים לח, ב: רבא. וראה סדר הדורות בערכו. ואכ"מ.
- 16) אבות פ"ג מ"א.
- 17) ראה תו"א ואוה"ת שבהערה 8.

מסתיר הנה בהכרח שיש בו איזה סיבה אחרת לכד ענין המציאות, מה שהדבר ההוא מסתיר, ומה הוא הדבר המסתיר הנה הוא חטא ועון, דחטא ועון לפי שהוא היפך ומנגד לאלקות וכמ"ש⁶⁷ כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, לכן הוא מסתיר⁶⁸, אבל הגשמיות מצ"ע היינו מצד מציאותו אינו מסתיר, כי מציאות אינו מסתיר, וכשם שאינו מסתיר כך אינו נפרד כי הסתר ופירוד הוא ענין א', כי מי שהוא נפרד הוא מסתיר, ומי שאינו נפרד אינו מסתיר וכיון שהגשמיות הרי מצד עצם המציאות שלו אינו מוכרח שיסתיר כנ"ל הרי אינו נפרד ג"כ. כי הנה סיבת הדבר מפני מה הגשמיות מסתיר על אלקות ה"ז אינו מצד עצמו כ"א מפני התערובת רע שבו, כי הנה בעדאת"ג בכלל ובעוה"ז בפרט הנה בכל דבר ודבר יש בו תערובת טו"ר, וכידוע⁶⁹ שע"י חטא עה"ד נעשה טו"ר⁷⁰ בכל חלקי הדצח"מ, והוא דע"י חטא עה"ד הנה האור האלקי בא בהתלבשות בלבושי נוגה, כי מצד הכח אלקי עצמו הנה אפילו מהבחינה היותר תחתונה שהיא בחי' מל' דאצי', דבחי' מל' דאצי' היא סופא דכל דרגין דאצי', וגם כמו שבחי' מל' דאצי' בוקעת את הפרסא שבין אצי' לבריאה, מ"מ לא הי' מתהווה העוה"ז כמו שהוא עתה אם לא ע"י התלבשותה של האור האלקי בלבוש דנוגה, ונוגה הוא מעורב טו"ר, וקודם חטא עה"ד היו העולמות במדרי' גבוה יותר מכמו שהם עתה⁷¹, וזהו⁷² דאחר החטא כתיב⁷³ ויעש הוי' אלקי' לאדם ולאשתו עור וילבישם, דעו"ר הוא מישכא דחויא⁷⁴, וזהו אחר החטא, אבל קודם החטא הי' גופו של אדה"ר מטוב שבנוגה, ולפעמים מבואר⁷⁵ שהוא ממדרי' גבוה יותר והיינו מלבוש החשמל שהוא פרסא המפסיק בין אצי' לבי"ע⁷⁶, ומקום דירתו הי' בג"ע והיינו דגופו הי' כלי לקבל הגילוי אור שבג"ע, וכן כל העולמות היו במדרי' עליונה שלא הי' בהם תערובת רע, ורק ע"י חטא עה"ד נעשה תערובת טו"ר בכל חלקי דצח"מ, ומהאי טעמא הנה הגשמיות דעכשיו מסתיר על אלקות, אבל מציאות הגשמי מצד עצמו אינו מסתיר כלל,

60) ישע"י נט, ב.

61) אגה"ת שם.

62) ראה תו"א בראשית ה, ג ואילך. תו"ח שם ל, ב ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי בהר ח"ב ע' תדש ואילך. ד"ה אני חומה תר"ן. תרצ"ב (ספר המאמרים תרצ"ב ע' קעד ואילך). וש"נ.

63) כ"ה בהעתיקה ובספר המאמרים תש"ו שבהערה 1. בכי"ק: תערובת טו"ר.

64) ראה לקוטי תורה להארז"ל פ' בראשית (ד"ה ונבאר). שער מאמרי רשב"י לזח"ג פג, א. לקו"ת מסעי פט, ג.

65) ראה גם ספר החקירה להצ"צ סח, א.

66) בראשית ג, כא.

67) ראה תקו"ז בהקדמה (י, ב). תכ"א (מח, ב). תנ"ח (צב, ב). זהר ח"א לו, ב. עץ חיים שער מא (שער החשמל) ספ"א. שער מט (שער קליפת נוגה) פ"ו. שער נ (שער קיצור אבי"ע) פ"ב-ג.

68) ראה עץ חיים שער מט (שער קליפת נוגה) פ"ה. ספר החקירה שם, א-ב.

69) ראה תו"א לך לך יב, ג ואילך.

דכתיב⁵³ ותרא אותו כי טוב הוא, כשנולד נתמלא הבית כולו אורה (רש"י), דהטוב הוא מצד עצם הגשם שהי' מאיר והיינו שלא זו בלבד שלא הי' בו תערוכת לא טוב, אלא דגוף עצם החומר שלו הי' בתכלית ההודככות והי' כלי לאלקות.

קיצור. יבאר אשר בכריאה מציאות הנבראים הוא הרגש חיותם, וחיותם הוא ע"י שבטלים במקורם, באצ"י אין שייך לומר הרגש החיות וכיצירה החיות והמציאות ב' ענינים, ביטול במציאות, שהמציאות הוא ביטול, ויביא דוגמא ממרע"ה.

אמנם צ"ל והלא גופו של משה הי' גוף גשמי, בדומה ממש לכל שארי הגופים ונקרא ילוד אשה וכמארו"ל (שבת פ"ח ע"ב) כשעלה משה למרום אמרו מה"ש⁵⁴ לפני הקב"ה מה לילוד אשה בינינו, ובהיותו במצרים הי' בסכנת גופו וברח מפני יראתו של פרעה⁵⁵, וגופו של משה טעון קבורה⁵⁶, ומשה קם בתחז"מ בגופו, א"כ הי' גוף גשמי, ואיך הגשמי הוא כלי לאלקות, ולכאור' הרי הגשמי הוא יש ומציאות ממש, והמציאות הגשמי הוא מסתיר ואיך הוא עוד כלי לאלקות. אך הענין הוא דהנה רבינו נ"ע אומר (אגה"ת פ"ה⁵⁷) אך באמת אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית"ש⁵⁸, דהרוחניות אנו מבינים שאינו מסתיר על אלקות, ומבאר רבינו נ"ע שהגשמי הוא שוה לרוחני, דכשם שהרוחני אינו מסתיר כמו"כ הנה הגשמי ג"כ אינו מסתיר, דבאמת הרי רוחניות הוא ג"כ איזה מציאות, רק שהוא מציאות רוחני, וכמו אור השמש שהוא מציאות רוחני, ואימתי נעשה המציאות של האור והזיו הוא רק בהתגלותו מחוץ לכדור השמש, שהרי אור זה בהיותו עוד בגוף כדור השמש הרי אינו מציאות ואינו עולה בשם אור וזיו כלל⁵⁹, ורק בהתגלותו מחוץ לכדור השמש אז הוא אור במציאות, אמנם המציאות שלו הוא מציאות רוחני, ועם היות שהוא מציאות ומ"מ אינו מסתיר, שהרי האור הוא מעין מקורו ואלו הי' מסתיר הרי אז לא הי' מעין מקורו, א"כ הרי אנו יודעים מזה ב' ענינים, הא' דרוחני הוא ג"כ מציאות, והב' דיכול להיות שיהי' מציאות ואינו מסתיר, הנה מזה יובן דהגשמי אעפ"י שהוא מציאות יש ממש, ומ"מ אינו מוכרח שיסתיר, והראי' דרוחני הוא ג"כ מציאות ומ"מ אינו מסתיר, א"כ מזה מובן דהמציאות מצד עצמו הרי אינו מוכרח שיסתיר, והראי' שיש דבר שהוא מציאות ומ"מ הרי אינו מסתיר, וא"כ הרי חלק המציאות שבגשמי אינו מוכרח שיסתיר, וכאשר הגשמי

וביאור הענין הוא דהנה כתיב⁶⁰ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, דקאי על ד' עולמות אבי"ע⁶¹, דכל הנקרא בשמי קאי על עולם אצ"י, דעולם האצ"י נק' שמי וכמ"ש (ישעי' מ"ב⁶²) אני הוי' הוא שמי וגו', שמי המיוחד ב', דעולם האצ"י הוא עולם האחדות וכמאמר⁶³ איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, ובראתיו יצרתיו אף עשיתיו קאי על ג' עולמות ביי"ע, דכללות ההשתל' מרוכ"ד עד סוכ"ד נחלק בג' מדריגות אלו דבי"ע, וכדאי' ברמ"ז⁶⁴ דכשם שיש ד' עולמות אבי"ע הפרטים הנה כמו"כ יש ד' עולמות אבי"ע בכללות, ואצ"י הכללית הוא כללות האוא"ס שלפני הצמצום, וכללות ההשתל' שאחר הצמצום הוא ג' עולמות ביי"ע הכללים, ובפרטיות⁶⁵ הנה א"ק הוא אדם דבריאה דכללית, עתיק ואריך אדם דיצ"י דכללית ואצ"י הפרטי' הוא אדם דעשי' דכללות⁶⁶, וכן הוא בכל עולם בפרט יש בו ג' מדרי' ביי"ע שהם הט' ספירות שבכל עולם, חב"ד הוא בחי' בריאה, חג"ת יצירה, נה"י עשי' וספי' המל' הוא בחי' כתר של העולם שלמטה ממנו. והנה בעולם הבריאה הוא ראשית התהוות היש, דזהו שם בריאה המורה על התהוות חדשה בריאה יש מאין⁶⁷, ואינו עדיין יש ממש, דלהיותו יש הראשון שנתהווה מן האין האלקי ה"ה בקירוב אל האין ואינו עדיין מציאות יש, וידוע⁶⁸ דעולם הבריאה הוא רק אפשר⁶⁹ המציאות והיינו שיצא מכלל אפיסת המציאות והעדרו לכלל אפשר, דהנה באצ"י הוא אפיסת המציאות והעדרו שאין שייך שם ענין המציאות כלל, ויובן זה מאצ"י דכללות, דאצ"י דכללות הוא האוא"ס שלפני הצמצום, והיינו דכשם שבאצ"י דכללות אינו שייך לומר שם ענין המציאות כלל, שהרי רק לאחר הצמצום הוא שנעשה האור בבחי' מציאות, אבל כמו שהוא לפני הצמצום אינו בבחי' מציאות כלל, הנה כמו"כ הוא באצ"י דפרטות שאינו שייך שם ענין המציאות כלל והוא אפיסת המציאות והעדרו, ומ"מ הנה אצ"י הוא ג"כ בבחינה ומדריגה ונק' בשם אצ"י, והיינו דקריאת שם אצ"י מורה על שהוא בחינה

18) ישעי' מג, ז.

19) ראה לקוטי תורה להאריז"ל פ' בראשית. ובכ"מ.

20) פסוק ח.

21) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

22) ראה רמ"ז לזח"ג קנט, א. וראה ספר המאמרים תרס"ה ע' קסה ואילך. תרפ"ה ס"ע ער ואילך. ד"ה בראשית ברא תרצ"ב (ספר המאמרים תרצ"ב ע' צה ואילך). וראה גם אוה"ת ענינים ע' צו. קדושים ע' קכג. ספר המאמרים תר"ל ע' קכט. תרל"ב ח"א ע' קנא. תרע"ח ע' שא.

23) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ע' א ואילך. ועם הגהות וכו' — אוה"ת ענינים ע' עז ואילך. ע' צו. ספר המאמרים תרס"ה, תרפ"ה ותרצ"ב שם.

24) כ"ה בכי"ק ובהעתקה. בספר המאמרים תש"ו שם: דכללית.

25) ראה רמב"ן בראשית א, א. הובא בסה"מ שבהערה הבאה. ובכ"מ.

26) ראה ספר המאמרים תרס"ב ע' שנו. תרפ"ו ע' כח ואילך. תרצ"ט ע' 222 ואילך. ספר המאמרים שבהערה 8; 23.

27) כ"ה בכי"ק ובהעתקה. בספר המאמרים תש"ו שבהערה 1: אפשרי.

53) שמות ב, ב.

54) = מלאכי השרת.

55) שמות ב, טו.

56) ברכה לד, ו.

57) צה, ב.

58) עכ"ל אדמו"ר הזקן באגה"ת שם.

59) ראה תניא פל"ג. שעהיוה"א פ"ג.

ומדריגה מוגבלת בגדר האצ"י, דכן הוא גם באצ"י דכללות דנחשב למדרגה, והיינו דבאצ"י דכללות יש גם בחינה ומדריגה שמדריגתה היא מה שהיא גילוי מן העצם ואינה העצם, ולהיותה רק גילוי מן העצם הרי יש בה מדרי' שיש לה שייכות דשייכות אל העולמות ושע"י הצמצום היא נעשית ניכרת ונבדלת עד שבאה להיות מקור להתהוות בפועל, ועם זה הרי ענין המציאות אינו שייך שם כלל, כמו"כ יובן באצ"י דפרטות, שאין שייך שם ענין המציאות כלל, ומ"מ הרי עולם האצ"י נחשבת בהד' מדריגות שהם ד' עולמות אבי"ע ונקראת עולם האצ"י, דעולם הוא העלם²⁸ ותוקף ומוגדר בההגדרה דזמן ומקום²⁹. וטעם הדבר הוא לפי שלגבי האו"ס ב"ה שלמעלה מהאצ"י הנה עולם האצ"י הוא בחי' תוקף והגדרה, וזהו דאצ"י הוא הפרשת הארה מאלקות³⁰, וכן אצ"י ממוצע בין המאציל ב"ה אל הנבראים³¹ וה"ה מקור לעולמות בי"ע, ועם היות דאצ"י הוא בכלל הד' מדריגות שהם הד' עולמות אבי"ע הנה עם זה ה"ה מובדלת מעולמות בי"ע³², ולכן הנה בהד' יסודות ארמ"ע שלמעלה, הנה עולם האצ"י הוא יסוד האש³³ כמו"ש³⁴ כי הוי' אלקיך אש אכלה הוא, דכשם שיסוד האש הגם שהוא בכלל הד' יסודות ומ"מ ה"ה מובדל מהג"י³⁵, כך עולם האצ"י הוא מובדל מעולמות בי"ע, ואינו שייך שם ענין המציאות דבי"ע, והוא אפיסת המציאות והעדרו, אמנם עולם הבריאה הוא אפשר המציאות.

קיצור. יפרש מדרי' בי"ע דכללות פרטות ובכל עולם בפרט, ויבאר אשר אצ"י הוא אפיסת המציאות ומ"מ הוא גילוי ולא עצם ולכן הוא מוגדר ושייך אל העולמות.

והנה אפשרי המציאות, אינו מציאות בכלל, אפשרי המציאות איז דאך בכלל ניט³⁶ קיין מציאות, ומכש"כ שאינו מציאות יש, דמציאות היש ממש הוא רק כשיש הסתר והעלם אלקות, והיינו דכאשר אור האלקי מוסתר ונעלם, הנה המציאות ההיא מעלמת ומסתרת והוא יש ממש, אבל כאשר מאיר גילוי אלקות אין שם מציאות יש ממש, ולזאת הנה בעולם הבריאה שמאיר שם גילוי אלקות, והיינו שמאיר האין דאצ"י, והיש הוא בקירוב אל האין, אינו מציאות יש ממש. וענין קירובו של היש אל האין הוא דבעולם הבריאה הנה מושג שם

ברואים כמו בעדאת"ג אלא שהברואי דעדאת"כ הם מיוחדים במקורם כדוגמת ברואי היס שהם מובלעים במי היס, וכל מציאותן של הנבראים דעולם הבריאה הוא הרגש חיותן, היינו הרגש האלקי, והרגש חיותן הוא כשמיוחדים ובטלים לאלקות, ולזאת הנה כל מה שהוא מרגיש חיותו ביותר הוא בטל לאלקות ביותר, וא"כ מובן דמציאותם וביטולם מתאחדים, מאחר דביטולו הוא חיותו⁴⁸, אמנם להיות דהנברא הוא דבר חיוני שיש בו ריבוי ומיעוט והיינו למעלה במדריגה ולמטה במדריגה לכך שייך לומר שהוא מרגיש חיותו, והרגש החיות מורה על המציאות, ועם היות דהמציאות אינו היפך הביטול, והם כעין דבר אחד, אבל עם זה הרי הביטול גופא מורה על זה שיש לו איזה מציאות, ומציאות זה הוא אפשרות המציאות, ולכן הנה בעולם הבריאה מתחדש דבר מה שאינו בעולם אחר, וההתחדשות שבעולם הבריאה הוא הרגש החיות. דהנה הרגש החיות אינו שייך רק בעולם הבריאה, דבעולם היצ"י שהוא מציאות יש אינו שייך לומר הרגש החיות לפי שהמציאות והחיו' הם ב' ענינים, א"כ הרי יש הרגש מציאותן גם מלבד הרגש חיותן, ובעולם האצ"י אינו שייך לומר הרגש החיות, דבאצ"י הרי איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, ואינו שייך לומר ענין ההרגש כלל, והיינו דבעולם היצ"י החיות והמציאות ב' עניני' א"כ ההרגש הוא חיותם ולא מציאותם, ובעולם האצ"י אין ענין ההרגש כלל, ורק בעולם הבריאה שייך לומר הרגש החיות, ועם היות דהנבראי דעולם הבריאה ה"ה מיוחדים במקורם וזה כל מציאותם, הרי שיש בהם איזה מציאות, ומ"מ הנה מציאותם אינו מציאות ממש כ"א אפשרות המציאות. אמנם עם היות דעולם הבריאה הוא רק אפשר המציאות אבל לגבי מציאות ממש הנה אפשרו' המציאות הוא ביטול במציאות, ופי' ביטול במציאות היינו דכל מציאותו הוא בחי' ביטול, וכמו מרע"ה כמו שהי' למטה מלובש בגוף הי' בבחי' מ"ה וביטול, דגבי משה כתיב⁴⁹ כי מן המים משיתיהו דנשמת משה הוא מעדאתכ"ס, וכמו שהיא למעלה ירדה למטה, דזהו ההפרש בין נשמת משה לשארי נשמו' דהרי כל הנשמות הם מעדאתכ"ס וכמא⁵⁰ ישראל עלו במח', ועולם המח' הוא עדאתכ"ס רק דכל הנשמו' הנה אופן נסיעתם וירידתם הוא ע"י ריבוי השתל' וצמצומי' ביצ"י ועש"י, אבל נשמת משה אף שירדה ג"כ דרך יצ"י ועש"י אמנם זה הי' בדרך מעביר ולא בדרך התלבשות⁵¹, והיינו דנשמת משה כמו שהיא בעדאתכ"ס ירדה ונתלבשה בגוף, וגם הגוף שלו הי' מזוכך ביותר והי' כלי לאלקות⁵², וזהו

(48) בספר המאמרים תש"ו שבהערה 1: דביטולן הוא חיותן.

(49) שמות ב, י. וראה תו"א בשלח סב, ריש ע"ג.

(50) ב"ר פ"א, ד.

(51) ע"ד החילוק בין 'מעבר והתלבשות' — ראה תניא קונטרס אחרון ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנח, ב, א). מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' תקלג ואילך. אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תסב ואילך. ספר המאמרים תרצ"ו ע' 113 ואילך. תרח"ץ ע' קיח ואילך. וש"נ.

(52) ראה אוה"ת יתרו ע' תתיט ואילך. המשך תרס"ו ע' קנו ואילך. ספר המאמרים פר"ת ע' רפז. תרח"ץ ע' רנד ואילך.

(28) ראה לקו"ת שלח לו, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע' רכד ואילך.

(29) ראה ד"ה כימי צאתך שנה זו (תרצ"א) פ"ח.

(30) ראה פרדס שער טז (שער אבי"ע) פ"א.

(31) ראה ספר המאמרים תרפ"ט ע' 21. וש"נ.

(32) ראה גם ספר המאמרים תרל"ג ח"ב ע' תקו. תרצ"ב ע' תיח. הישי"ת ע' 112.

(33) ראה לקו"ת שה"ש ד, ד.

(34) ואתחנן ד, כד.

(35) ראה לקו"ת שם. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ט ע' רכו ואילך. המשך מים רבים תרל"ו

פק"ה ואילך. ספר המאמרים תרח"ץ ע' לא. ע' מט. ובכ"מ.

(36) כ"ה בהעתקה ובספר המאמרים תש"ו שבהערה 1. בכי"ק: נאך ניט.

הארתו, ועד"מ המסתכל בשמש נחשכו עיניו, שמפני תוקף בהירת האור אי אפשר לקבלו, וכן הוא בהגילוי אור דעולם הבריאה שמפני תוקף האור והגילוי הוא חשך והעלם לגבי עולם היצי, דזה הכלל דגילוי העליון הוא העלם לגבי התחתון, והיינו שאינו יכול לקבלו, והעלם העליון היינו מה שהעליון מתעלם ומתצמצם ה"ז גילוי לגבי התחתון, ולזאת הנה בעולם הבריאה שמאיר שם תוקף האור והגילוי והוא בבחי' ידיעת המציאות והיינו שמהות המציאות מושג ומורגש שם הנה הוא העלם לגבי עולם היצי שאינו מושג שם, דהרי גם אפי' הנברא' דעולם הבריאה ה"ה מכוס' ונעלמים ואינם מושגים בעולם היצי, והמשל בזה בכחות ולבושי הנפש הוא כמו לבושי המח' ודיבור, דהמח' הוא העלם ומכוסה שאינו ידוע לזולתו, ורק דיבור הוא גילוי אל הזולת, ולמעלה הוא בחי' עדאתכ"ס ועדאת"ג, דעדאת"ג הרי אין הכוונה על עוה"ז התחתון אלא אפילו עולם היצי שהוא עולם המלאכים הוא ג"כ בכלל עדאת"ג, והגם דנברא' דעולם היצי הם בבחי' ביטול וכמא"כ⁴² וכולם עומדי' ברום עולם כו' והאופנים כו', אמנם כ"ז הוא בחי' ביטול היש בלבד, אבל הנברא' דעולם הבריאה שהוא עדאתכ"ס הם בבחי' ביטול במציאות.

קיצור. יבאר מדרי' בריאה שהוא רק אפשרי המציאות מפני שמושג שם מהות האלקות, ויצירה הוא מציאות ממש, ולכן הם חושך ואור, תש"ר ותש"י, מח' ודבור, עדאתכ"ס ועדאת"ג, ביטול במציאות וביטול היש.

אמנם צ"ל הלא בריאה היא אפשרית המציאות, והגם דאפשר⁴⁵ המציאות הרי אינו מציאות ממש, והוא רק אפשרי המציאות⁴⁶, אָבער אפשר המציאות איז ער, והן אמת דלגבי מציאות ממש הרי אפשר המציאות אינו מציאות, אבל לגבי אפיסת המציאות הרי אפשרי המציאות הוא ג"כ איזה מציאות, דזהו ההפרש בין עולם הבריאה לעולם האצי, דעולם האצי אינו כלל ענין המציאות דבי"ע, והוא אפיסת המציאות והעדרו, ועולם הבריאה הוא אפשרות המציאות, ומאחר דעולם הבריאה הוא אפשר המציאות, ועם זה הנה הנברא' דעולם הבריאה הם בבחי' ביטול במציאות, א"כ צ"ל איך הנה מציאותם העצמי אינו היפך מהביטול שלהם, ולכאורה הרי גם אפשרית המציאות איז גינוג אַ מציאות שיהי' היפך ענין הביטול, ואיך הוא שניהם כאחד שהם אפשרי המציאות ובבחי' ביטול במציאות. אך הענין הוא דהנה עולם הבריאה הוא עלמא דאתכסיא, והנברא' דעולם הבריאה מאוחדים במקורם, דהנה אמרז"ל (חולין דקכ"ז ע"א) כל מה שיש ביבשה יש בים, ים ויבשה הם עלמא דאתגלייא ועלמא דאתכסיא⁴⁷, וכל מה שיש ביבשה יש בים, והיינו דבעדאתכ"ס ישנם ג"כ

מציאות אלקות, דמהות אלקות אינו מושג בעולם הבריאה, דאלו בעולם הבריאה הי' מושג שם מהות אלקות, הנה אז לא היתה גם אפשרית המציאות, ומהות אלקות אינו מושג רק בעולם האצי, ובעולם הבריאה מושג רק מציאות אלקות וכמא"כ³⁷ אימא עילאה מקננא בכורסיא, דעולם הבריאה הוא עולם הכסא³⁸, ואימא עילאה הוא בחי' בינה, והיינו דבעולם הבריאה הוא הגילוי דבחי' בינה, ובחי' בינה הוא ידיעת המציאות³⁹, דזהו ההפרש בין חכ' לבינה, דחכ' הוא ראיית המהות ובינה הוא ידיעת המציאות, לזאת הנה באצי' דשם מאיר בחי' חכ' וכמא"כ⁴⁰ אבא עילאה מקננא באצי', הנה שם מושג מהות אלקות אבל בעולם הבריאה דשם הוא הגילוי דאימא עילאה הוא רק ידיעת המציאות ולא השגת המהות. והנה עם היות דבעולם הבריאה הוא רק ידיעת המציאות בלבד, הנה ידיעה זו מושגת ומורגשת בהנבראים דעולם הבריאה, וזה פועל בהם הביטול שלא יהיו בבחי' מציאות יש ממש רק בבחי' אפשרי המציאות, ואפשרי המציאות אינו מציאות עדיין, ועולם היצי הוא מציאות יש, ולכן הנה בריאה ויצי' נקרא' חשך ואורי⁴¹, וכמו שאנו מברכים⁴² יוצר אור ובורא חשך, דיצי' נק' אור ובריאה נק' חשך, ואי' בכתהאריז"ל⁴³ דכשאומר יוצר אור ימשמש בתפילין ש"י, וכשאומר ובורא חשך ימשמש בתפילין ש"ר, ובעולמות הרי עולם הבריאה הוא למעלה במדרי' מעולם היצי, דעולם הבריאה עם היות דשם הוא רק ידיעת המציאות בלבד, ומ"מ הרי בכללותו הוא רק אפשרות המציאות, דאפשרי המציאות הרי עדיין אינו מציאות, ועולם היצי הוא מציאות ממש, וכן במעלת מדרי' התפילין הרי תש"ר גבוהים במעלה ומדרי' על תש"י, ועם היות דבשניהם הם ד' פרשיות שהם ד' מוחין, ומ"מ ה"ה חלוקים במדרגתן דתש"ר הם ד' מוחין דז"א, ותש"י הם ד' מוחין דמל', וא"כ למה באמירת יוצר אור ימשמש בתש"י ובאמירת ובורא חשך ימשמש בתש"ר, אך הענין הוא⁴⁴ דפי' ובורא חשך, הנה חשך ענינו הוא העלם ומניעת קבלת האור הבא מתוקף

37) תקוני זהר ת"ו (כג, א). עץ חיים שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"ג.

38) פדרס שער טז (שער אבי"ע) פ"ג. עץ חיים שער מז (שער כסא הכבוד) פ"א. פ"ד-ה. שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"ה. דרושים נחמדים למהר"ם ש"ף (בסוף מס' חולין) ד"ה ההפרש שבין ישראל למלאכים. לקוית האזינו עד, ד. ספר המאמרים מלוקט ח"ה ע' רלח (בהוצאה החדשה — ח"ג ע' קס). וש"נ.

39) ראה המשך תערוב ח"ב ע' תשיג ואילך.

40) רמ"ז לזח"ב רכ, ב. נצו"א לזח"ג קיו, א. תו"א משפטים עה, א. ספר המאמרים תרצ"ו ע' 119. וש"נ.

41) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש פ"א. סידור האריז"ל (להר"ש מרשקוב) בברכת יוצר. משנת חסידים מסכת תפילת הבריאה פרק א משנה דח. מקומות שצויינו בהערה 44.

42) ברכת יוצר.

43) סידור האריז"ל ומשנת חסידים שם.

44) ראה לקוית דרושים ליוה"כ סט, ריש ע"ב. שה"ש ד, ג. מב, ד. וראה גם ד"ה כי בחפזן

שנה זו (תרצ"א) פ"ו.

45) כ"ה בכ"ק ובהעתקה. בספר המאמרים תש"ו שבהערה 1: דאפשרי.

46) והוא .. המציאות — תיבות אלו ליתא בספר המאמרים תש"ו שם.

47) ראה לקוית צו יד, ב ואילך. ד"ה אז ישיר תרצ"ב (ספר המאמרים תרצ"ב ע' רב ואילך).

וש"נ.